

EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 16.7.2026
COM(2026) 371 final

SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

Deseto letno poročilo o instrumentu za begunce v Turčiji

Kazalo

1. Uvod	1
1.1. Turčija in begunska kriza.....	1
1.2. Odziv EU na krizo in vzpostavitev instrumenta	2
2. Delovanje instrumenta.....	3
3. Finančna zmogljivost, trajanje in narava financiranja	4
4. Izvajanje instrumenta.....	6
5. Spremljanje, ocenjevanje in revizija	14
6. Komunikacija in prepoznavnost.....	15
7. Zaključek in naslednji koraki	16

1. Uvod

Komisija mora v skladu s členom 8(1) Sklepa Komisije C(2015) 9500¹ (v nadaljnjem besedilu: Sklep) Evropski parlament in Svet redno obveščati o izvajanju instrumenta za begunce v Turčiji (v nadaljnjem besedilu: instrument). V skladu s členom 8(2) Sklepa mora Evropskemu parlamentu in Svetu letno poročati o izvajanju instrumenta. Prvo letno poročilo o instrumentu je bilo objavljeno marca 2017². Vsa letna poročila so na voljo na spletnem mestu instrumenta za begunce. To je deseto letno poročilo in temelji na podatkih do vključno januarja 2026.

1.1. Turčija in begunska kriza

Turčija je zaradi svoje geografske lege pomembna država sprejema in tranzita za begunce in migrante. Po podatkih turške vlade je januarja 2026 Turčija gostila 2 339 543 Sircev, ki uživajo začasno zaščito, ter več kot 300 000 registriranih migrantov, predvsem iz Afganistana, Iraka, Irana in Somalije^{3 4}. To je močno vplivalo na gostiteljske skupnosti. Dolgotrajna navzočnost sirskih beguncев in nadaljevanje nedovoljenih prihodov iz Afganistana v Turčijo predstavlja vse večji izziv na področju socialne kohezije med begunci, migranti in gostiteljskimi skupnostmi. Po padcu Asadovega režima decembra 2024 in po podatkih, ki so jih posredovali turški organi, se je več kot 600 000 Sircev vrnilo v Sirijo. UNHCR je spremljal prostovoljne vrnitve več kot 453 000 Sircev iz Turčije od 8. decembra 2024 (do 30. januarja 2026). S tem se je skupno število prostovoljnih vrnitev v Sirijo od leta 2016 do februarja 2026 povečalo na približno 1,3 milijona. UNHCR je prisoten na mejnih prehodih in spremlja prostovoljne vrnitve z individualnimi razgovori. Turški organi so poudarili, da morajo biti vrnitve prostovoljne, varne, dostojanstvene in urejene.

Na vzhodnosredozemski poti se je število odkritih nezakonitih prehodov meje na splošno še naprej zmanjševalo, kar kaže, da lahko sodelovanje prinese rezultate, vendar tveganja še niso izginila. Na vzhodnosredozemski poti so bili leta 2025 najpogostejše odkriti državljani Afganistana (27 %), Sudana (18 %), Egipta (16 %), Bangladeša (7 %) in Sirije (6 %). Število nezakonitih prehodov meje s strani sirskih državljanov se je močno zmanjšalo (–88 %). Glavni odhodni točki vzdolž poti sta bili Turčija (62 %) in Libija (38 %). Na zunanjih morskih mejah so tveganja in število smrtnih žrtev še vedno resni, pri čemer organizirane kriminalne mreže pogosto izkoriščajo ranljive posameznike z omogočanjem nezakonitih prehodov na prenatrpanih in neustreznih plovilih.

Turčija si še naprej zelo močno prizadeva gostiti begunce in migrante ter odgovarjati na njihove potrebe, ob tem pa je znova poudarila svojo zavezanost izvajanju izjave EU in Turčije z dne

¹ Sklep Komisije C(2015) 9500 z dne 24. novembra 2015 o usklajevanju ukrepov Unije in držav članic z mehanizmom usklajevanja – instrumentom za pomoč beguncem v Turčiji.

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017DC0130>.

³ <https://en.goc.gov.tr/irregular-migration>.

⁴ Posebnost turškega azilnega sistema je, da je država Protokol o statusu beguncев iz leta 1967 k Ženevski konvenciji iz leta 1951 podpisala s pridržkom. V skladu s tem velika večina beguncев v Turčiji ne more zaprositi za popoln status begunca, ampak le za „pogojni status begunca“, ki v primeru priznanja omejuje bivanje v državi do trenutka, ko je begunec s priznanim statusom „preseljen v tretjo državo“.

18. marca 2016⁵ (v nadaljnjem besedilu: izjava). Izvajanje izjave je leta 2025 še naprej dajalo konkretne rezultate.

V okviru programa za preselitev „eden za enega“, določenega v izjavi, je bilo med aprilom 2016 in decembrom 2025 iz Turčije v EU preseljenih več kot 44 046 oseb. Države članice EU so po spremembi režima v Siriji decembra 2024 začasno zaustavile preselitve iz Turčije. Skupno število oseb, vrnjenih z grških otokov v Turčijo v okviru programa „eden za enega“ od leta 2016, je 2 253. Ker turški organi niso preklicali svoje odločitve iz marca 2020, da zaradi pandemije COVID-19 prekinijo operacije vračanja na podlagi izjave, od takrat kljub večkratnim prošnjam Komisije in grških organov ni bila izvedena nobena operacija vračanja.

Evropski svet se je oktobra 2020 dogovoril, da bo začel izvajati pozitivno agendo EU-Turčija. Opredeljena so bila štiri prednostna področja: (i) izboljšanje delovanja carinske unije in ponovni začetek razprav o njeni posodobitvi, (ii) migracije in podpora beguncem, (iii) dialogi na visoki ravni ter (iv) medosebni stiki in mobilnost. Evropski svet je junija 2021 ponovno poudaril, da je EU pripravljena sodelovati s Turčijo na postopen, sorazmeren in reverzibilen način, da bi okrepila sodelovanje na več področjih skupnega interesa, ob upoštevanju določenih pogojev iz marca 2021 in prejšnjih sklepov Evropskega sveta. Kot odgovor na poziv Evropskega sveta visokemu predstavniku in Komisiji z dne 29. in 30. junija 2023, naj predložita poročilo o stanju odnosov med EU in Turčijo, je bilo sprejeto Skupno sporočilo z dne 29. novembra 2023. V njem je predstavljenih več predlogov za oživitve odnosov, tudi na področju upravljanja migracij ter finančne podpore za begunce in gostiteljske skupnosti. Novembra 2023 in julija 2025 sta v Bruslju in Istanbulu potekala dialoga na visoki ravni med EU in Turčijo o migracijah in varnosti.

1.2. Odziv EU na krizo in vzpostavitev instrumenta

Evropska unija od leta 2011 podpira Turčijo pri gostovanju več kot 3 milijonov beguncev, predvsem iz Sirije. Komisija je kot odgovor na poziv držav članic EU k znatnemu dodatnemu financiranju za podporo beguncem v Turčiji vzpostavila instrument za begunce v Turčiji s Sklepom Komisije z dne 24. novembra 2015, ki je bil spremenjen 10. februarja 2016 ter nato spet 14. marca in 24. julija 2018. Instrument je mehanizem za usklajevanje mobilizacije sredstev, ki so zagotovljena v proračunu EU in dodatnih prispevkih držav članic, ki so vključeni v proračun EU kot zunanji namenski prejemki⁶. Države članice so se politično zavezale k zagotavljanju nacionalnih prispevkov kot del skupnega dogovora med državami članicami EU

⁵ <https://www.consilium.europa.eu/sl/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/>.

⁶ Zunanji prejemki na podlagi člena 21(2), točka (b), Uredbe (EU, Euratom) št. 966/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2012 o finančnih pravilih, ki se uporabljajo za splošni proračun Unije, in razveljavitvi Uredbe Sveta (ES, Euratom) št. 1605/2002 (UL L 298, 26.10.2012, str. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2012/966/oj>) za prispevke leta 2016 in do 1. avgusta 2018 ter na podlagi člena 21(2), točka (a)(ii), Uredbe (EU, Euratom) 2018/1046 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. julija 2018 o finančnih pravilih, ki se uporabljajo za splošni proračun Unije, spremembi uredb (EU) št. 1296/2013, (EU) št. 1301/2013, (EU) št. 1303/2013, (EU) št. 1304/2013, (EU) št. 1309/2013, (EU) št. 1316/2013, (EU) št. 223/2014, (EU) št. 283/2014 in Sklepa št. 541/2014/EU ter razveljavitvi Uredbe (EU, Euratom) št. 966/2012 (UL L 193, 30.7.2018, str. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1046/oj>).

in Evropsko komisijo, ki je bil sprejet 3. februarja 2016 in posodobljen ob dogovoru o drugi tranši instrumenta⁷. S skupnim dogovorom je bil vzpostavljen tudi okvir pogojevanja.

Voditelji držav in vlad EU in Turčije so 18. marca 2016 ponovno potrdili svojo zavezanost izvajanju skupnega akcijskega načrta in se dogovorili o nadaljnjih ukrepih, namenjenih poglobitvi odnosov med Turčijo in EU ter reševanju migracijske krize⁸. Turčija in EU sta se zavedali potrebe po nadaljnjem hitrem in odločnem ukrepanju. Natančneje, izjava EU in Turčije, podpisana 18. marca 2016, je pozvala k odpravi nedovoljenih migracij iz Turčije v EU s prekinitvijo ustaljene prakse tihotapcev in ponujanjem alternative migrantom, da jim ne bi bilo treba tvegati svojih življenj, ter k pospešitvi izvajanja instrumenta.

Za prvo tranšo instrumenta (v obdobju 2016–2017) so bile dodeljene skupno 3 milijarde EUR⁹, za drugo tranšo instrumenta (v obdobju 2018–2019) pa so bile dane na voljo dodatne 3 milijarde EUR, s čimer je skupna vrednost instrumenta dosegla 6 milijard EUR, ki so se enakovredno financirale iz proračuna EU in bilateralnih prispevkov držav članic. Do 31. decembra 2020 je Komisija sklenila pogodbe za vse operativne dodelitve v okviru instrumenta, pri čemer je bilo do konca leta 2025 izplačane skoraj 5,9 milijarde EUR.

2. Delovanje instrumenta

Instrument je usklajevalni mehanizem, ki omogoča hitro, učinkovito in uspešno mobilizacijo pomoči EU za begunce v Turčiji ob hkratnem zagotavljanju dobrega finančnega poslovanja. Zagotavlja optimalno mobilizacijo obstoječih instrumentov financiranja EU v obliki humanitarne in/ali razvojne pomoči, da bi se potrebe beguncev in gostiteljskih skupnosti reševale celovito in usklajeno¹⁰.

Usmerjevalni odbor instrumenta zagotavlja strateške smernice za prioritete, vrste dejavnosti, ki se bodo podprle, zneske, ki se bodo dodelili, in instrumente za financiranje, ki se bodo mobilizirali, ter za pogoje, povezane z izpolnjevanjem obveznosti Turčije iz skupnega akcijskega načrta EU in Turčije z dne 29. novembra 2015 (v nadaljnjem besedilu: skupni akcijski načrt)¹¹.

Še naprej je pomembna trajnost projektov instrumenta in soodgovornosti turških organov. Pomen trajnosti in učinka je bil poudarjen v priporočilih iz drugega posebnega poročila Evropskega računskega sodišča iz aprila 2024 in priporočilih iz neodvisne končne ocene instrumenta iz novembra 2025. Prednostna področja pomoči so bila opredeljena na podlagi celovite in neodvisne ocene potreb, ki je bila posodobljena leta 2018.

⁷ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11329-2018-INIT/en/pdf>.

⁸ <https://www.consilium.europa.eu/sl/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/>.

⁹ Te 3 milijarde EUR so bile zagotovljene poleg 345 milijonov EUR, ki jih je Komisija že pred vzpostavitvijo instrumenta dodelila Turčiji kot odziv na sirsko begunsko krizo, in poleg bilateralne pomoči držav članic.

¹⁰ Sklep Komisije C(2015) 9500 z dne 24. novembra 2015, člen 2 – Cilji instrumenta.

¹¹ Glej člen 5(1) Sklepa Komisije C(2015) 9500, kakor je bil spremenjen s Sklepom Komisije C(2016) 855.

Instrument usklajuje financiranje iz naslednjih instrumentov za zunanje financiranje¹²: (i) humanitarna pomoč, (ii) evropski instrument sosedstva, (iii) instrument za razvojno sodelovanje, (iv) instrument za predpristopno pomoč (IPA) ter (v) instrument za prispevanje k stabilnosti in miru. Ukrepi, ki se financirajo iz proračuna EU, se izvajajo v skladu z njenimi finančnimi pravili in predpisi, ki se uporabljajo za neposredno in posredno upravljanje. Izvajanje pomoči je pogojeno s tem, da Turčija strogo upošteva zaveze iz skupnega akcijskega načrta in izjave.

3. Finančna zmogljivost, trajanje in narava financiranja

Skupni proračun, ki ga usklajuje instrument, znaša 6 milijard EUR, ki so mobilizirane v dveh tranšah. V okviru druge tranše se nadaljuje izvajanje 11 projektov po njihovem podaljšanju zaradi COVID-19, potresov februarja 2023 in vztrajno visoke inflacije v Turčiji. Končno izplačilo za šest projektov še ni bilo izvedeno, v okviru petih ukrepov pa se dejavnosti še niso zaključile.

Prva tranša je znašala 3 milijarde EUR, od česar je bila 1 milijarda EUR mobilizirana iz proračuna EU, 2 milijardi EUR pa sta bili zagotovljeni iz bilateralnih prispevkov držav članic. Tudi druga tranša je znašala 3 milijarde EUR, od česar sta bili iz proračuna EU zagotovljeni 2 milijardi EUR, države članice pa so zagotovile 1 milijardo EUR¹³.

Kar zadeva proračunska sredstva EU, je bilo od 1 milijarde EUR iz proračuna EU za obdobje 2016–2017 v letu 2016 mobiliziranih 250 milijonov EUR, v letu 2017 pa 750 milijonov EUR. Od 2 milijard EUR iz proračuna EU za obdobje 2018–2019 je bilo v letu 2018 mobiliziranih 550 milijonov EUR, preostali znesek pa je bil mobiliziran v letu 2019.

Za prvo tranšo so države članice v letu 2016 v instrument prispevale 677 milijonov EUR, 847 milijonov EUR so prispevale v letu 2017, 396 milijonov EUR v letu 2018 in 80 milijonov EUR v letu 2019. Za drugo tranšo so države članice v letu 2018 prispevale 68 milijonov EUR, 202 milijona EUR so prispevale v letu 2019, 265 milijonov EUR v letu 2020, 166 milijonov EUR v letu 2021 in 165 milijonov EUR v letu 2022, zadnja plačila v višini 134 milijonov EUR pa v letu 2023. Prispevki držav članic so se plačali neposredno v proračun EU v obliki zunanjih namenskih prejemkov in razporedili v proračunske vrstice instrumenta za predpristopno pomoč oziroma humanitarne pomoči.

Razmerje med plačili prispevkov držav članic v instrument in izplačili, financiranimi iz teh prispevkov, iz instrumenta je ostalo zadovoljivo.

¹² Prispevki iz evropskega instrumenta sosedstva in instrumenta za razvojno sodelovanje so bili preneseni v instrument za predpristopno pomoč oziroma skrbniški sklad EU ter izvedeni v njunem okviru. Načeloma so se vsi prispevki iz instrumenta v regionalni skrbniški sklad EU za odziv na krizo v Siriji (iz instrumenta za predpristopno pomoč in v manjši meri iz instrumenta za razvojno sodelovanje) izvedli kot nehumanitarna pomoč.

¹³ <https://www.consilium.europa.eu/sl/press/press-releases/2018/06/29/facility-for-refugees-in-turkey-member-states-agree-details-of-additional-funding/>.

Dodatna pomoč EU za begunce v Turčiji, zagotovljena zunaj okvira instrumenta

Leta 2020 je bilo zunaj okvira instrumenta dodeljenih dodatnih 535 milijonov EUR za podporo humanitarnemu delovanju v Turčiji, za katere so bile sklenjene pogodbe in ki so bili v celoti izplačani.

Komisija je na podlagi sklepov Evropskega sveta iz junija 2021 mobilizirala dodatne 3 milijarde EUR za begunce in gostiteljske skupnosti v Turčiji za obdobje 2021–2023, da bi zagotovila nadaljevanje podpore na prednostnih področjih humanitarne pomoči, osnovnih potreb, izobraževanja, zdravja, upravljanja migracij in nadzora meja. Pomemben del tega financiranja je bil mobiliziran kot odziv na potrebe leta 2023, pri čemer je bilo skupno 355,6 milijona EUR namenjenih socialno-ekonomski podpori in infrastrukturi.

Evropski svet je februarja 2024 v okviru dogovora o reviziji večletnega finančnega okvira za obdobje 2021–2027 sklenil dodeliti dodatni 2 milijardi EUR za obdobje 2024–2027 za ohranjanje učinkovitega sodelovanja na področju migracij s tretjimi državami, vključno s podporo sirskim beguncem v Turčiji.

Komisija je na konferenci o Siriji maja 2024 obljubila 1 milijardo EUR pomoči beguncem in gostiteljskim skupnostim v Turčiji. Ta znesek je vključeval 520 milijonov EUR iz rednega proračuna za leto 2024 za nadaljnje zagotavljanje pomoči beguncem in 480 milijonov EUR, predčasno izplačanih iz zgoraj navedenih 2 milijard EUR, pri čemer je za obdobje 2025–2027 ostalo približno 1,5 milijarde EUR. Sveženj v vrednosti 1 milijarde EUR je vključeval pet ukrepov, osredotočenih na: (i) izobraževanje (80 milijonov EUR), (ii) osnovne potrebe, zdravstveno varstvo, komunalne storitve in socialno kohezijo (421 milijonov EUR), (iii) upravljanje migracij in nadzor meja (398 milijonov EUR), (iv) rezervacijo sredstev za ponovno sodelovanje z Evropsko investicijsko banko, ki bi omogočilo potencialna posojila za naložbe v zvezi z begunci (75 milijonov EUR), ter (v) humanitarno pomoč (26 milijonov EUR).

Komisija je na podlagi te zaveze načrtovala celovit sveženj ukrepov v okviru preostalega proračuna za obdobje 2025–2027. Do konca leta 2025 je bilo dodeljene skupno 1,311 milijarde EUR in sprejeti so bili ustrezni sklepi o financiranju. Od tega zneska je bilo 1,151 milijarde EUR dodeljene v okviru večletnega svežnja podpore za obdobje 2025–2027 ter zajema podporo za kritje bistvenih potreb, vključno z osnovnimi potrebami, zdravstvenim varstvom in izobraževanjem (839 milijonov EUR), podporo za prostovoljno vrnitev (150 milijonov EUR) in upravljanje meja (161 milijonov EUR). Poleg tega je bilo ločeno dodeljenih 160 milijonov EUR za nadaljevanje podpore za celostno izobraževanje v okviru programa PIKTES (spodbujanje vključevanja sirskih otrok v turški izobraževalni sistem) in 40 milijonov EUR za humanitarno pomoč. V letu 2026 je treba še dodeliti saldo v višini 195 milijonov EUR v okviru proračuna za leto 2027.

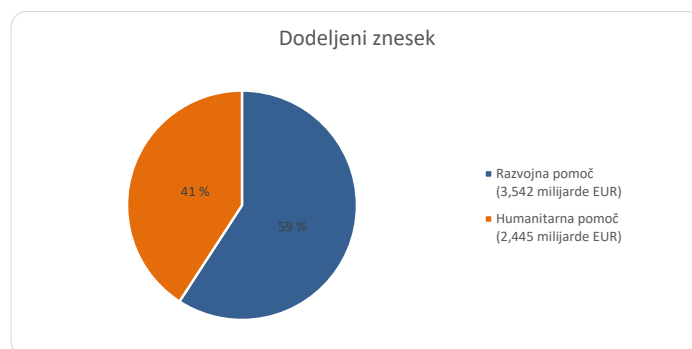
Skupno financiranje EU, dodeljeno za pomoč beguncem in gostiteljskim skupnostim v Turčiji od leta 2011, znaša 12,4 milijarde EUR. To vključuje 345 milijonov EUR pomoči za

begunce, mobilizirane med letoma 2011 in 2016, 6 milijard EUR v okviru instrumenta, 535 milijonov EUR premostitvenega financiranja v letu 2020, 3 milijarde EUR dodatnega financiranja v obdobju 2021–2023, 1 milijardo EUR v letu 2024 in dodatne 1,5 milijarde EUR pomoči do konca leta 2027.

4. Izvajanje instrumenta

Instrument se izvaja v obliki humanitarne in razvojne pomoči. V okviru prve tranše je bilo za humanitarno pomoč dodeljene skoraj 1,4 milijarde EUR, za razvojno pomoč pa 1,6 milijarde EUR. Zaradi dolgotrajne krize v Siriji so ukrepi v okviru druge tranše vedno bolj osredotočeni na socialno-ekonomske podporne dejavnosti in ustvarjanje možnosti preživetja. V okviru druge tranše je bilo za humanitarno pomoč dodeljene skoraj 1,06 milijarde EUR, za razvojno pomoč pa 1,9 milijarde EUR¹⁴.

Skupno je bila razčlenitev humanitarne in razvojne pomoči do decembra 2025 za instrument naslednja:

Za podrobne podatke glej spletno preglednico projektov¹⁵.

Pomoč, zagotovljena v okviru instrumenta, je projektna. Izplačila so odvisna od napredka pri izvajanju ukrepov instrumenta. Podpora v okviru instrumenta vključuje pomoč tako beguncem kot gostiteljskim skupnostim.

Humanitarna pomoč v okviru instrumenta je namenjena pomoči najranljivejšim beguncem z zagotavljanjem dostojne podpore, namenjene osnovnim potrebam in zaščiti¹⁶. Prek specializiranih agencij in partnerjev na prednostnih področjih zdravja in izobraževanja obravnava tudi vrzeli. Humanitarno pomoč EU usmerja Evropsko soglasje o humanitarni

¹⁴ Preostanek sredstev v višini 60 milijonov EUR je bil dodeljen za upravno in operativno podporo za uvedbo instrumenta.

¹⁵ https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/turkiye/eu-support-refugees-turkiye_sl.

¹⁶ Za zaščito je bilo dodeljenih skupno 352 milijonov EUR v okviru instrumenta, predvsem prek humanitarne pomoči. Dejavnosti so vključevale registracijo in preverjanje beguncev, krepitev institucionalnih zmogljivosti turškega predsedstva za upravljanje migracij in ciljne zaščitne ukrepe za ranljive skupine. Vidik zaščite je bil prav tako vključen na področja osnovnih potreb, zdravja in izobraževanja.

pomoči iz leta 2007¹⁷, ki določa, da EU kot akterka na humanitarnem področju upošteva humanitarna načela človečnosti, nevtralnosti, nepristranskosti in neodvisnosti, kot je določeno v členu 214 Pogodbe o delovanju Evropske unije in v uredbi o humanitarni pomoči (Uredba Sveta (ES) št. 1257/96)^{18 19}.

V okviru humanitarnega sklopa instrumenta je bilo v prvi in drugi tranši izvedenih skupno 65 projektov z 21 partnerji. S temi projekti se je zajel odziv na osnovne potrebe, zaščito, izobraževanje in zdravje najranljivejših beguncev v Turčiji. V okviru prve tranše je bilo dodeljene skoraj 1,4 milijarde EUR humanitarne pomoči, za katero so bile tudi sklenjene pogodbe, in je bilo izplačane 1,4 milijarde EUR, v okviru druge tranše pa so bile pogodbe sklenjene za skoraj 1,06 milijarde EUR in je bilo izplačane skoraj 1,05 milijarde EUR.

Razvojna pomoč podpira dolgoročne potrebe na področju zdravja, izobraževanja in socialno-ekonomskega razvoja beguncev, zlasti v smislu dostopa do javnih storitev in možnosti preživetja, ter komunalne infrastrukture. Osredotočena je tudi na ranljive skupine in v ukrepe vključuje vidik spola, npr. zaščito žensk in deklet pred spolnim nasiljem in nasiljem zaradi spola ter izboljšanje dostopa do spolnega in reproduktivnega zdravstvenega varstva.

V okviru razvojnega sklopa instrumenta je izvajanje 26 projektov, za katere so bile sklenjene pogodbe v okviru prve tranše, še naprej napredovalo. Od teh projektov se jih je 15 izvajalo v okviru regionalnega skrbniškega sklada EU za odziv na krizo v Siriji v skupni vrednosti 293 milijonov EUR, in sicer poleg dodelitev, ki se upravljajo neposredno v okviru instrumenta za predpristopno pomoč²⁰.

Izplačila izvajalskim partnerjem so znašala 3,4 milijarde EUR od skupno 3,5 milijarde EUR, dodeljene za razvojno pomoč v okviru obeh tranš²¹. Do decembra 2025 je bilo v okviru prve tranše dodeljene 1,6 milijarde EUR razvojne pomoči, za katero so bile tudi sklenjene pogodbe, in je bilo izplačane 1,6 milijarde EUR, v okviru druge tranše pa so bile pogodbe sklenjene za 1,9 milijarde EUR in je bilo izplačane več kot 1,8 milijarde EUR.

Razvojni sklop instrumenta vključuje 11 ukrepov, ki so v teku.

Leta 2025 so na izvajanje instrumenta še naprej vplivali zelo visoka inflacija v Turčiji in izzivi, povezani z menjalnim tečajem.

¹⁷ Skupna izjava Sveta in predstavnikov vlad držav članic.

¹⁸ Uredba Sveta (ES) št. 1257/96 z dne 20. junija 1996 o humanitarni pomoči.

¹⁹ Humanitarna pomoč Evropske komisije temelji na letnih načrtih izvajanja humanitarne pomoči za posamezne države. Okvir za sodelovanje med Komisijo in njenimi partnerji na področju humanitarne pomoči je vzpostavljen s finančnimi in upravnimi okvirnimi sporazumi Komisije z mednarodnimi organizacijami ter okvirnimi sporazumi o partnerstvu z nevladnimi organizacijami.

²⁰ Sredstva iz instrumenta za predpristopno pomoč se v okviru instrumenta upravljajo v skladu s pravili za zunanje delovanje iz naslova IV drugega dela finančne uredbe in pravili uporabe.

²¹ Ta znesek vključuje tudi izplačila za projekte, ki se izvajajo v okviru regionalnega skrbniškega sklada EU za odziv na krizo v Siriji in še ne bremenijo proračuna EU.

Ukrepi v okviru instrumenta po posameznih prednostnih področjih

O napredku po prednostnih področjih v okviru obeh tranš instrumenta se poroča v poročilih o spremljanju instrumenta²². Pomembni dosežki so bili doseženi na naslednjih prednostnih področjih:

Izobraževanje

Za podporo izobraževanju je bilo dodeljene skupno 2,51 milijarde EUR v okviru instrumenta in dodatne podpore za begunce. V okviru humanitarnega sklopa instrumenta je bilo izobraževanju dodeljenih več kot 181 milijonov EUR.

Program pogojnega nakazila sredstev za izobraževanje IV (CCTE IV) podpira vpis begunskih otrok v šole in njihovo prisotnost pri pouku z zagotavljanjem mesečnih plačil begunskim družinam pod pogojem, da učenci redno obiskujejo šolo. V letu 2025 je bila v okviru programa CCTE IV zagotovljena podpora za do 540 292 ranljivih begunskih otrok s pogojnimi nakazili sredstev za izobraževanje v zameno za redno obiskovanje javnih šol. Skupno število otrok, ki so prejeli denarno pomoč za izobraževanje, je doseglo 1 054 173. Storitve zaščite prek centrov za socialno delo turške vlade in skupnostnih centrov Rdečega polmeseca v Turčiji so bile zagotovljene za skupno 49 418 begunskih otrok, ki so bili izpostavljeni tveganju. V okviru programa CCTE IV je bilo skupaj predloženih 61 318 napotitev.

Septembra 2025 so bili zneski denarne pomoči (izraženi v turških lirah) ponovno prilagojeni, da bi ublažili negativni vpliv visoke inflacije. Vendar pa se je število učencev, ki so prejeli podporo iz programa, med letom nekoliko zmanjšalo zaradi vrnitev v Sirijo, finančnih težav in stroge uporabe sistema preverjanja na podlagi naslova s strani turških organov. V okviru tega sistema so družine, ki uživajo začasno zaščito in ki so spremenile prebivališče brez predhodne odobritve organov (direktoratov provinc za upravljanje migracij), začasno izgubile status, zaradi česar so bile izključene iz programov socialne pomoči.

Izvajanje druge faze vodilnega programa v okviru instrumenta (spodbujanje vključevanja sirskih otrok v turški izobraževalni sistem II – PIKTES II) s strani ministrstva za nacionalno izobraževanje s skupnim proračunom 400 milijonov EUR se je končalo januarja 2023. Sledil mu je projekt PIKTES+²³ s skupnim proračunom 300 milijonov EUR, ki se je financiral v okviru dodatne pomoči za begunce v Turčiji in se je zaključil oktobra 2025. Za zagotovitev izplačila plač učiteljev je bil PIKTES+ januarja 2025 dopolnjen z novo pogodbo v višini 80 milijonov EUR, imenovano PIKTES+, del II. Septembra 2025 je bila ta pogodba preimenovana v PIKTES IV in dopolnjena s sredstvi v višini 160 milijonov EUR, s čimer se je skupna vrednost povečala na 240 milijonov EUR. Leta 2026 se bo dopolnila s še dodatnimi 180 milijoni EUR, skupni znesek PIKTES IV pa bo znašal 420 milijonov EUR.

²² https://enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/turkiye/eu-support-refugees-turkiye_sl.

²³ Spodbujanje vključujočega izobraževanja za otroke v turškem izobraževalnem sistemu (PIKTES+).

Splošni cilj pomoči EU za begunce na tem prednostnem področju je še naprej vključevanje vseh begunskih otrok v turški formalni izobraževalni sistem, poleg tega pa tudi doseganje otrok, ki se ne šolajo, in ustvarjanje varnih poti do učenja ter izboljšanje učnih izidov. V študijskem letu 2024–2025 je bilo v formalno izobraževanje v Turčiji vpisanih 938 610 begunskih otrok. Več kot 225 000 otrok torej še vedno ne obiskuje šole, kar pomeni trajno vrzel v dostopu (Ministrstvo za nacionalno izobraževanje, 2025). Obseg vpisa je povzročil tudi znaten pritisk na turški javni izobraževalni sistem, ki je moral za vključitev teh učencev izvesti velike naložbe v izobraževalno infrastrukturo, učno osebje in podporne storitve.

Število begunskih dijakov/študentov in dijakov/študentov iz gostiteljskih skupnosti, ki s podporo instrumenta prejemajo štipendijo za vpis v tehnično in poklicno izobraževanje in usposabljanje ali visokošolske ustanove, se je povzpelo na 72 331. Večina teh dijakov/študentov je bila beguncev in uravnotežena zastopanost spolov se je ohranila. S pomočjo projektov, ki podpirajo visokošolsko izobraževanje od začetka izvajanja instrumenta, je štipendije prejelo 7 156 študentov, od katerih je bilo 4 337 sirskih, 178 nesirskih in 2 641 turških študentov.

V okviru instrumenta se je tudi še naprej podpiral razvoj izobraževalne infrastrukture in prispevalo k zmanjševanju prenatrpanosti šol. Dosežen je bil pomemben napredek v zvezi s številom nadgrajenih in izgrajenih izobraževalnih ustanov. V zvezi z nadgradnjo je bil pomemben dosežek namestitve 8 700 interaktivnih tabel v osnovnih in srednjih šolah. Do zdaj je bilo s podporo instrumenta nadgrajenih več kot 17 726 ustanov.

Poleg tega je bilo v okviru projekta Izobraževanje za vse v času krize in projekta Izobraževalna infrastruktura za odpornost zgrajenih 214 šol, v katerih se je že začelo izvajati izobraževanje. Na 50 šolah so bili nameščeni strešni sončni paneli, ki jih oskrbujejo z električno energijo, na 41 šolah pa so bili zaključeni ukrepi za izboljšanje energijske učinkovitosti.

Leta 2024 so bile podpisane pogodbe za pomoč pri obnovi izobraževalne infrastrukture v Turčiji po potresih februarja 2023. Namen tega financiranja je izboljšati dostop do izobraževanja tako za begunce kot za gostiteljske skupnosti.

Zaščita

Za podporo zaščite je bilo dodeljenih skupno 392 milijonov EUR v okviru instrumenta in dodatne podpore za begunce, večinoma prek projektov v okviru humanitarnega sklopa.

Humanitarni sklop instrumenta je podprl postopek registracije in preverjanja beguncev, da bi se uredil njihov status v Turčiji in da bi se jim pomagalo pri njihovem dostopanju do storitev. Podprl je prizadevanja turškega predsedstva za upravljanje migracij v zvezi z registracijo ter okrepil njegove institucionalne in tehnične zmogljivosti. Poleg tega, da so bili izvedeni samostojni zaščitni ukrepi, katerih namen je bil zapolniti vrzeli in se odzvati na posebne potrebe in ogrožene posameznike, je bila zaščita vključena tudi v druge stebre strategije humanitarnega odziva (osnovne potrebe, zdravje in izobraževanje). Splošni cilj je bolje obravnavati ranljivosti

beguncev, urediti njihov status ter jih povezati s širšo mrežo javnih služb in služb ZN/NVO. V obdobju poročanja je bila pomoč še naprej osredotočena na najranljivejše skupine (npr. sezonske delavce migrante v kmetijstvu, ključne skupine beguncev²⁴). Poleg tega so projekti, ki se financirajo iz regionalnega skrbniškega sklada EU za odziv na krizo v Siriji, vključevali pomoč centrom lokalnih skupnosti pri sprejemanju beguncev in pri nadaljnji napotitvi ranljivih beguncev na ustrezne službe.

Zdravje

Za podporo zdravstvenemu varstvu je bilo dodeljene skupno 1,24 milijarde EUR v okviru instrumenta in dodatne podpore za begunce.

Glavni steber financiranja instrumenta je projekt SIHHAT za podporo zdravju migrantov v Turčiji. Projekt je bil financiran s štirimi zaporednimi dodelitvami, tj. s 300 milijoni EUR v letu 2016, 210 milijoni EUR v letu 2020, 210 milijoni EUR v letu 2023 in 50 milijoni EUR v letu 2024. Projekt SIHHAT podpira turško ministrstvo za zdravje pri prizadevanjih za zagotavljanje brezplačnega in pravičnega dostopa do zdravstvenega varstva za vse begunce. V 32 provincah deluje 182 zdravstvenih centrov za migrante, v ustanovah, ki jih podpira EU, pa je zaposlenih 3 500 zdravstvenih delavcev, od teh več kot 76 % sirskega porekla. Projekt SIHHAT III se bo izvajal do konca leta 2026. Projekt SIHHAT III zagotavlja, da se zdravstvene storitve za begunce nadaljujejo, pri čemer je za leti 2026 in 2027 namenjenih 190 milijonov EUR dodatne podpore EU.

Dve bolnišnici, financirani v okviru instrumenta – Dörtyol/Hatay in Kilis – polno obratujeta od leta 2022 in sta po potresih leta 2023 zagotavljali ključne zdravstvene storitve, zmogljivost obeh bolnišnic pa se je povečala na 400 postelj. Poleg tega se kot dopolnilo projektu SIHHAT v okviru instrumenta še naprej gradijo in obnavljajo zdravstveni centri za migrante, nabavljajo medicinska oprema in paketi za novorojenčke ter obnavljajo fizioterapevtske in rehabilitacijske enote. Leta 2025 se je začela gradnja 26 zdravstvenih centrov, za 59 bolnišnic pa je bila dobavljena medicinska oprema v vrednosti 8,1 milijona EUR.

Kar zadeva humanitarno pomoč, se ranljivim invalidnim beguncem v Reyhanliju/Hatayu in Gaziantepu še naprej zagotavlja celovita in življenjsko pomembna pomoč. To vključuje neposredne storitve fizične rehabilitacije, podporo duševnemu zdravju in psihosocialno podporo ter zagotavljanje protetičnih, ortopedskih in drugih podpornih pripomočkov.

Komunalna infrastruktura

Za podporo komunalni infrastrukturi je bilo dodeljenih skupno 509 milijonov EUR v okviru instrumenta in dodatne podpore za begunce.

²⁴ Mednje spadajo begunci, ki živijo v provincah, ki so jih potresi leta 2023 najbolj prizadeli, ter ranljive skupine beguncev in migrantov s posebnimi potrebami po zaščiti (npr. enostarševska gospodinjstva, invalidi, osebe, ki so preživele nasilje zaradi spola, LGBTIQ+ osebe), vključno s približno 300 000 otroki, ki se ne šolajo.

Instrument podpira različne občine z zagotavljanjem osnovnih komunalnih storitev, vključno z oskrbo z vodo, sanitarno oskrbo in ravnanjem s trdnimi odpadki. Podpira tudi lokalno infrastrukturo z zagotavljanjem rekreacijskih storitev. Kar zadeva rekreacijske objekte, je bilo dokončanih 23 objektov (mladinski centri ter nogometna in teniška igrišča), aprila 2026 pa naj bi se izvedla naročila za še osem športnih kompleksov. V provincah Adana, Konya, Kahramanmaraş, Kayseri in Osmaniye se je zaključila gradnja infrastrukture za oskrbo z vodo in ravnanje s trdnimi odpadki v okviru 13 večjih pogodb (pod okriljem Svetovne banke). V Gaziantepu in Şanlıurfi so se zaključile še tri pogodbe o vodovodnih omrežjih (ki jih upravlja Agence Française de Développement), izvajanje drugih projektov v Kilisu, Şanlıurfi, Gaziantepu, Mersinu, Mardinu, Adıyamanu, Malatyi in Hatayu pa se nadaljuje.

Osnovne potrebe in socialno-ekonomska podpora

Za osnovne potrebe in socialno-ekonomsko podporo je bilo dodeljene skupno 4,38 milijarde EUR v okviru instrumenta in dodatne podpore za begunce.

Namen ukrepov na tem prednostnem področju je prispevati k zagotavljanju, da so izpolnjene osnovne potrebe najranljivejših beguncev ter da se okrepi odpornost in samozadostnost beguncev. To bi moralo omogočiti postopen prehod z odvisnosti od socialne pomoči na večjo samozadostnost in boljše možnosti preživljanja.

V okviru pomoči za osnovne potrebe iz instrumenta je več kot 2,6 milijona beguncev prejelo neposredno podporo, ki jim omogoča dostojno življenje. Do julija 2023 se je največ podpore zagotovilo prek mreže socialne varnosti v sili (ESSN), tj. programa socialne pomoči, ki več kot 1,6 milijona upravičenim beguncem vsak mesec zagotavlja denarno pomoč prek sistema debetnih plačilnih kartic.

V okviru druge tranše instrumenta se je zaključilo izplačevanje neposrednih nepovratnih sredstev s strani ministrstva za družino in socialne storitve v višini 245 milijonov EUR. Ta nepovratna sredstva so v okviru dopolnilne mreže ESSN (C-ESSN) omogočala zagotavljanje mesečne finančne podpore, primerljive s socialno pomočjo za ranljive posameznike iz turškega sistema socialne varnosti. Projekt se je izvajal vzporedno z ESSN in je zagotavljal podporo enostarševskim gospodinjstvom, starejšim in invalidom (vključno s težkimi invalidi). Leta 2024 je bilo nadaljevanje programov mrež C-ESSN in ESSN zagotovljeno z dodatno podporo za begunce v višini 3 milijard EUR, mobilizirano za obdobje 2021–2023²⁵ izven okvira instrumenta. Oba programa sta od takrat združena v enotno pogodbo. Julija 2023 je bil z ministrstvom za družino in socialne storitve podpisan ta nov program denarne pomoči Mreža socialne varnosti (SSN) za begunce v Turčiji (781 milijonov EUR). Ta ukrep pomeni prenos ESSN s humanitarne pomoči na dolgoročno razvojno pomoč. Sedanji program (SSN), katerega proračun se je novembra 2025 povečal na 906 milijonov EUR, pomaga skoraj milijonu

²⁵ Izvedbeni sklep Komisije z dne 4. novembra 2022 o financiranju posameznega ukrepa za zagotavljanje denarne pomoči najranljivejšim beguncem v Turčiji za leti 2022 in 2023 (C(2022) 7822) in Izvedbeni sklep Komisije z dne 7. decembra 2022 o financiranju posameznega ukrepa za nadaljevanje podpore za osnovne potrebe in prehod na možnosti preživljanja za begunce v Turčiji v letu 2022 (C(2022) 8887).

beguncev pri zadovoljevanju vsakodnevnih osnovnih potreb. Zaradi prostovoljnih vrnitev in posodobitev metodologije ciljnega usmerjanja se je število upravičencev znatno zmanjšalo. Medtem ko je število vključenih v SSN januarja 2025 znašalo približno 1,4 milijona, se je do decembra 2025 zmanjšalo na 972 000, kar pomeni več kot 40-odstotno zmanjšanje.

Še naprej se zagotavlja dodatna socialno-ekonomska podpora beguncem, da bi se olajšal njihov dostop do trga dela. Strategija EU na tem prednostnem področju vključuje podporo tako na strani ponudbe kot na strani povpraševanja na trgu dela. Glavne vrste podpore vključujejo tehnično in poklicno izobraževanje in usposabljanje, kratkotrajno poklicno usposabljanje, vključno z usposabljanjem na delovnem mestu, usposabljanje na področju mehkih veščin, poklicno svetovanje in podporne storitve ter pomoč pri pridobivanju delovnih dovoljenj.

V kratkotrajno poklicno usposabljanje je bilo vpisanih približno 85 000 udeležencev, od katerih je usposabljanje zaključilo 78 500 (polovica žensk). Poleg tega so podjetja, ustanovljena ali razširjena s podporo EU²⁶, ustvarila več kot 37 000 novih ali izboljšanih delovnih mest.

Drugi glavni sklop programa je osredotočen na ustanavljanje novih podjetij in širitev obstoječih z materialno in nematerialno podporo z namenom izboljšanja ustvarjanja formalnih delovnih mest. Projekt za podporo zaposlovanju in projekt za podporo prehodu na trg dela (ÍSDEP I in ÍSDEP II), ki se izvajata v sodelovanju s turško agencijo za zaposlovanje (İŞKUR) ter generalnim direktoratom za mednarodno delovno silo ministrstva za delo in socialno varnost, sta osredotočena na izboljšanje formalnega zaposlovanja beguncev in članov gostiteljskih skupnosti. Projekt ÍSDEP I je bil uspešno zaključen leta 2024. Zagotavljal je nepovratna sredstva za podjetnike, vključno s podjetniškim usposabljanjem, ter materialno in nematerialno podporo beguncem in gostiteljskim skupnostim za ustvarjanje delovnih mest v tesnem sodelovanju s turško organizacijo za razvoj malih in srednjih podjetij (KOSGEB) ter turško razvojno in investicijsko banko (TKYB).

Z enakim ciljem se v sodelovanju z ministrstvom za industrijo in tehnologijo izvajata projekt za krepitev podjetniških zmogljivosti za trajnostno socialno-ekonomsko povezovanje (ENHANCER) ter projekt za socialno podjetništvo, opolnomočenje in kohezijo v begunskih in gostiteljskih skupnostih v Turčiji. Dodatni projekti se izvajajo na področjih zaposlovanja v kmetijstvu, poklicnega usposabljanja in vaještva. Leta 2024 so bile podpisane nadaljnje pogodbe o socialno-ekonomski podpori. Vključujejo pogodbe, katerih cilj je izboljšati trajnostne možnosti preživljanja in formalno zaposlovanje beguncev in gostiteljskih skupnosti na območjih, ki so jih prizadeli potresi februarja 2023.

²⁶ Podatki Svetovne banke ÍSDEP II (IPA/2020/417-830) so izključeni zaradi težav z netočnostjo podatkov, ki se jih poskuša odpraviti v okviru pogodbe SUMAR.

Upravljanje migracij

Za podporo upravljanju migracij je bilo dodeljene skupno 1,19 milijarde EUR v okviru instrumenta in dodatne podpore za begunce²⁷.

Zaključila sta se dva projekta, ki sta se financirala v okviru prve tranše v skupni vrednosti 80 milijonov EUR. Prvi projekt je zagotovil podporo EU za krepitev zmogljivosti turške obalne straže za iskanje in reševanje, drugi pa je bil namenjen podpori turškemu predsedstvu za upravljanje migracij pri upravljanju vračanja iz EU.

V letu 2024 so se še naprej izvajali trije projekti v višini 30 milijonov EUR v okviru dodatne podpore za begunce, katerih namen je bil: (i) okrepiti zmogljivosti turškega predsedstva za upravljanje migracij za boj proti nedovoljenim migracijam, (ii) izboljšati medinstitucionalno sodelovanje organov za upravljanje meja na letališčih in (iii) še naprej zagotavljati operativno podporo za upravljanje centrov za tujce.

Pogodba v višini 220 milijonov EUR za projekt krepitev vzhodnih in jugovzhodnih meja Turčije, vključno s kopenskimi mejnimi prehodi (projekt SAFE), podpisana decembra 2023, se izvaja od leta 2024. Cilj projekta je dodatno okrepiti upravljanje vzhodnih in jugovzhodnih meja Turčije z namestitvijo sodobne komunikacijske in nadzorne opreme ter opreme za pametno razsvetljavo.

Leta 2024 je bilo v okviru dodatne podpore beguncem v sklepu o financiranju dodeljenih 398 milijonov EUR za podporo zmogljivosti Turčije za upravljanje migracij in meja, pri čemer so bila sredstva namenjena zlasti za: (i) prostovoljne vrnitve v države izvora, (ii) krepitev postopkov mednarodne in začasne zaščite, (iii) preprečevanje tihotapljenja migrantov, (iv) varnost kopenskih in morskih meja, (v) dovoljene migracije ter (vi) 50 milijonov EUR dodatnih sredstev, dodeljenih projektu SAFE. V letu 2025 so bile sklenjene pogodbe za vseh 398 milijonov EUR.

Mednje je vključen projekt v vrednosti 95 milijonov EUR za krepitev nacionalnih mehanizmov za prostovoljno, varno, dostojanstveno in urejeno vračanje v Sirijo, ki se je začel avgusta 2025. Ta projekt, ki ga izvaja UNHCR: (i) povečuje zmogljivosti predsedstva za upravljanje migracij za obravnavo primerov prostovoljnih vrnitev v skladu z mednarodnimi standardi, (ii) razširja neodvisno spremljanje vračanja, ki ga izvaja UNHCR, ter (iii) Sircem, ki so zaprosili za prostovoljno vrnitev (približno 190 000 posameznikov v treh letih do avgusta 2028), zagotavlja enkratno pomoč za prevoz. Do decembra 2025 je v okviru projekta denarno pomoč za prevoz prejelo 16 752 oseb v postopku vračanja.

Poleg tega bo sklep o financiranju, sprejet leta 2025, zagotovil: (i) prvo povečanje pilotnega ukrepa za olajšanje varnega, urejenega, prostovoljnega in dostojanstvenega vračanja sirskih beguncev (v vrednosti 150 milijonov EUR) ter (ii) drugo povečanje sredstev dodatnega zneska

²⁷ V to ni vključenih 150 milijonov EUR, dodeljenih v okviru instrumentov Generalnega direktorata za migracije in notranje zadeve.

za projekt SAFE (v vrednosti 161 milijonov EUR), da se dokonča namestitev vseh nadzornih sistemov vzdolž turških meja z Iranom in Irakom. Projekt SAFE naj bi bil zaključen do konca leta 2028, njegov skupni proračun pa znaša 431 milijonov EUR, vključno z najnovejšim povečanjem.

Vidik spola pri projektih v okviru instrumenta

Akcijski načrt EU za enakost spolov III Za svet enakosti spolov 2021–2025 še naprej usmerja izvajanje ukrepov v okviru instrumenta. Spodbujanje, varstvo in uresničevanje človekovih pravic žensk in deklet v vsej njihovi raznolikosti, enakost spolov ter krepitev vloge žensk in deklet so v letu 2025 ostali prednostne naloge. Vidiki, povezani s spolom, so bili vključeni v vse projekte instrumenta in stalno spremljani z razčlenjenimi podatki (76 kazalnikov).

Instrument je znatno povečal zaposljivost žensk, saj je več kot 39 000 žensk zaključilo kratkotrajno poklicno usposabljanje, približno 68 000 jih je bilo deležnih zaposlitvenega svetovanja, 4 000 podjetij, ki so v lasti žensk, pa je prejelo svetovalno ali finančno podporo. Instrument je begunkam zagotovil tečaje turškega jezika, ki jih je uspešno zaključilo približno 37 000 odraslih begunk. Poleg tega je približno 55 000 begunskih deklic vključenih v predšolsko vzgojo, ki je na voljo v okviru projektov, financiranih iz instrumenta, 38 000 dijakinj/šudentk pa je prejelo štipendije za izobraževanje. Več kot dve tretjini učiteljskega in drugega osebja v vzgoji in izobraževanju, zaposlenega v okviru instrumenta, je žensk. Denarne transferje v okviru programa SSN trenutno prejema 700 000 begunk. Poleg tega družine 200 000 dijakinj/šudentk trenutno prejemajo pogojna nakazila sredstev za izobraževanje (CCTE). Neodvisno od programov denarnih nakazil je bilo približno 700 000 begunk napotenih na službe za zaščito, približno milijon begunk pa je bilo deležnih storitev za zaščito v okviru projektov, financiranih iz instrumenta.

5. Spremljanje, ocenjevanje in revizija

Leta 2025 je poročanje o dosežkih instrumenta še naprej temeljilo na okviru instrumenta za rezultate²⁸ in teoriji o spremembah²⁹. 14. poročilo o spremljanju instrumenta je bilo objavljeno januarja 2026 in je na voljo na spletnem mestu Komisije³⁰.

Komisija je konec leta 2024 podpisala novo pogodbo (SUMAR) za zagotovitev nadaljevanja sistema spremljanja in upravljanja podatkov instrumenta, ki je bil vzpostavljen s prvo pogodbo o tehnični pomoči (SUMAF)³¹. V okviru prvotne pogodbe SUMAF³², ki se je iztekla decembra

²⁸ https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/document/download/23babb53-e316-4361-b373-78f0ce1d663e_en?filename=EU%20support%20to%20Refugees%20in%20TR_Results%20Framework.pdf.

²⁹ https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/document/download/99c1bfa3-1853-42ff-ae3b-59622f7bdab1_en?filename=EU%20support%20to%20refugees%20in%20TR_Theory%20of%20Change%202024.pdf.

³⁰ https://enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/turkiye/eu-support-refugees-turkiye_sl.

³¹ Tehnična pomoč za spremljanje uspešnosti podpore EU beguncem v Turčiji – IPA/2024/461-735.

³² Tehnična pomoč za podporo spremljanju ukrepov, financiranih v okviru instrumenta za begunce v Turčiji – IPA/2021/429-105 (Dodatek VI k pogodbi IPA/2018/393-877).

2024, je bilo izvedenih skupno 127 misij za spremljanje (vključno s štirimi *ad hoc* misijami), 20 misij pa je bilo zaključenih leta 2025 v okviru nove pogodbe SUMAR. V prvem letu izvajanja pogodbe SUMAR so bili vsi rezultati zagotovljeni pravočasno in kakovostno. V okviru delegacije EU v Turčiji in pogodbe SUMAR je bilo v letu 2025 izvedenih skupno sedem nadzornih obiskov v centrih za tujce, ki spadajo na področje uporabe operativnih nepovratnih sredstev za predsedstvo za upravljanje migracij³³.

Evropsko računsko sodišče je aprila 2024 izdalo drugo revizijo smotrnosti poslovanja instrumenta. Revizijsko poročilo, vključno z ugotovitvami in priporočili Sodišča ter odgovori Komisije, je bilo objavljeno 24. aprila 2024 in je na voljo na spletu³⁴. Ključno priporočilo Sodišča je bilo, naj Komisija izboljša način merjenja učinka projektov, financiranih iz instrumenta, ter z državami članicami in turškimi organi začne razpravljati o tem, kako zagotoviti, da bodo projekti ostali trajni.

Septembra/oktobra 2025 je bila ob podpori storitev v okviru pogodbe SUMAR izvedena študija za oceno učinkovitosti na ravni provinc, in sicer z 38 razpravami v fokusnih skupinah in 25 pogovorih s ključnimi informatorji v več provincah, da bi se izmerili rezultati instrumenta. Delegacija je zahtevala podatke iz prejšnjih projektov PIKTES in z ministrstvom za nacionalno izobraževanje razpravlja o tem, kako izboljšati podatkovni sistem tekočega projekta PIKTES. Dostop beguncev do osnovnih storitev se ohranja z dopolnjevanjem pogodb o neposrednih nepovratnih sredstvih z ustreznimi resornimi ministrstvi.

Komisija je leta 2024 sklenila pogodbo za izvedbo neodvisne končne ocene instrumenta, ki je bila zaključena konec leta 2025. V oceni so bile ocenjene uspešnost, ustreznost, skladnost in trajnost instrumenta, s posebnim poudarkom na drugi tranši. Poročilo³⁵ vsebuje dragocena priporočila za načrtovanje in izvajanje pomoči EU za begunce v Turčiji in drugod.

V oceni je bilo ugotovljeno, da je instrument zagotavljal celovit in dobro usklajen odziv EU ter dosegel pomembne rezultate za begunce in gostiteljske skupnosti na vseh prednostnih področjih, zlasti na področjih zaščite, osnovnih potreb, izobraževanja in zdravja. Poudarjena je tudi prožnost instrumenta za prilagajanje na dolgotrajno in spreminjajočo se krizo. Hkrati so v oceni izpostavljeni izzivi pri zagotavljanju trajnosti rezultatov, zlasti na področjih možnosti preživetja in dolgoročnega socialno-ekonomskega vključevanja, ter potreba po nadaljnjem izboljšanju trajnosti ukrepov in doseganja najranljivejših skupin.

6. Komunikacija in prepoznavnost

Leta 2025 so se nadaljevale dejavnosti za povečanje prepoznavnosti ukrepov instrumenta in povečanje prepoznavnosti pomoči, ki jo EU zagotavlja Turčiji za sprejemanje beguncev. Ob nadaljevanju negativne uradne retorike in javnega mnenja o beguncih v tem obdobju so bile

³³ Delegacija EU v Turčiji je marca 2025 obiskala center za tujce Adana, septembra 2025 pa center za tujce Aydın. Njene ugotovitve so bile posredovane turškemu organom.

³⁴ https://www.eca.europa.eu/ECAPublications/SR-2024-06/SR-2024-06_SL.pdf.

³⁵ https://enlargement.ec.europa.eu/final-evaluation-facility-refugees-turkey_sl.

dejavnosti osredotočene na pomoč EU beguncem in gostiteljskim skupnostim po potresih februarja 2023. V nadaljevanju je navedenih nekaj primerov.

Januarja 2025 je komisarka EU za enakost, pripravljenost in krizno upravljanje Hadja Lahbib obiskala projekte v Ankari, povezane z instrumentom za begunce v Turčiji, in regijo, ki jo je prizadel potres.

Aprila 2025 je bil v sodelovanju s poljskim veleposlaništvom v Ankari med poljskim predsedovanjem organiziran obisk za novinarje v Varšavi, na katerem so sodelovali vidni turški novinarji. Obisk je vključeval razprave o migracijah in obisk sedeža agencije Frontex.

Maja 2025 je bila v Gaziantepu organizirana vrsta dejavnosti ob dnevu Evrope, vključno s sprejemom v muzeju Zeugma in postavitvijo stenske poslikave turškega umetnika, da bi poudarili tesno sodelovanje med EU in Turčijo. Temu je sledila še ena vrsta dogodkov v Bruslju: na javni razstavi pred stavbo Evropskega parlamenta so bili predstavljeni zgodbe o uspehu, fotografije in videoposnetki, ki jih je pripravila delegacija. Razstava je potekala do 20. junija, svetovnega dneva beguncev. Med 18. in 20. junijem sta bila organizirana obisk za novinarje ter sprejem, ki so se ga udeležili vodja delegacije in turški predstavniki.

V muzeju Erimtan je bila 11. julija predstavljena nova grafično bogata publikacija z zgodbami o uspehu.

7. Zaključek in naslednji koraki

Instrument se je v letu 2025 še naprej izvajal. Za celoten operativni proračun instrumenta so bile pogodbe sklenjene do konca leta 2020, do konca leta 2025 pa je bilo izplačane skupno 5,9 milijarde EUR. Do leta 2029 se bo izvajalo še 11 projektov. Še naprej se izvaja dodatna pomoč za begunce, dodeljena za obdobje 2025–2027, katere namen je zagotoviti trajnost dosežkov instrumenta.

Naslednji koraki vključujejo:

- *nadaljevanje učinkovitega izvajanja vseh projektov v podporo beguncem in gostiteljskim skupnostim v skladu z načeli dobrega finančnega poslovanja;*
- *nadaljevanje uvajanja komunikacijskih dejavnosti v zvezi z begunci;*
- *načrtovanje 195 milijonov EUR dodatne podpore za begunce in gostiteljske skupnosti v okviru proračuna za leto 2027, da se zagotovi trajnost dosežkov instrumenta;*
- *nadaljevanje spremljanja potreb beguncev v Turčiji.*